

Úředníci i soudci se na kulatém stole u ombudsmana shodli, že úřední písemnosti mají být srozumitelné pro čtenáře

19. října 2022

O kolik času, energie a nervů přicházíme, když lidé nerozumějí tomu, co jim jako úředníci píšeme? A kolik by ušetřil stát, kdyby byly úřední texty pochopitelné? O srozumitelném psaní jsme minulý pátek v Kanceláři ombudsmana jednali s úředníky, soudci a dalšími odborníky. Představili jsme jim i návrh praktické příručky srozumitelného psaní pro úředníky.

Srozumitelností se zabýváme dlouhodobě. Máme zkušenosti s texty úřadů, na něž si lidé stěžují, a také jsme zkoumali a testovali, jak lidé rozumějí našim vlastním textům. Naše zkušenosti jsme převedli do pravidel srozumitelného psaní a spolu s praktickými příklady je shrnuli v příručce určené úředníkům nazvané „Jak psát srozumitelné úřední texty“. Do její finální podoby nyní zapracujeme i připomínky a nápady, které zazněly od odborníků na kulatém stole¹.

Co je srozumitelný úřední text?

Srozumitelný úřední text je:

- **přehledný** – čtenář se v něm vyzná
- **stručný, ale úplný** – obsahuje jen to, co má a nic navíc
- **praktický** – čtenář ví, co má dělat
- napsaný **jazykem, jemuž čtenář sám porozumí** – tedy běžným jazykem, jakým mluvíme
- **právně přesný** – použité právní pojmy a koncepty čtenáři vysvětluje, například neopisuje text právního předpisu, ale jednoznačně zachovává jeho význam

¹ Kulatý stůl je realizován prostřednictvím projektu Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv (směrem k ustavení Národní lidskoprávní instituce v ČR), číslo projektu LP-PDP3-001. Projekt je součástí Programu lidská práva financovaného z Norských fondů 2014-2021 prostřednictvím Ministerstva financí ČR.

V diskuzi o příručce i srozumitelnosti obecně jsme se u kulatého stolu s úředníky a soudci shodli, že úřední písemnosti mají být srozumitelné v první řadě pro čtenáře. Právě na čtenáře musí autoři při psaní textů myslet na prvním místě. Veřejná správa je služba a musí být srozumitelná těm, kterým slouží. Srozumitelnosti úředních textů se dosud nevěnovalo mnoho pozornosti a to je třeba změnit. „*Chceme, nebo nechceme být srozumitelní? Chceme věci vyjasňovat, nebo zdůrazňovat svou exkluzivitu, výlučnost, postavení, funkci, status a expertní povahu své činnosti?*“, zeptal se ve svém příspěvku soudce Nejvyššího správního soudu Josef Baxa.

„*To, co je v příručce, by se dalo použít hned, ale nejdřív musíme všichni změnit přístup,*“ řekl Josef Vedral, spoluautor správního řádu a autor nejpoužívanějšího komentáře k němu. Pro mnoho úřadů i úředníků bude srozumitelné psaní skutečně vyžadovat změnu přístupu, aby psali přístupnějším jazykem, nepsali zbytečnosti, a naopak napsali čtenářům to, co jim pomůže. A přitom musí zároveň dbát na to, aby byl jejich text právně přesný. To je skutečně náročný úkol, který vyžaduje podporu jejich vedení.

„*Mám radost z podpory srozumitelného psaní,*“ uvedl Jaroslav Švoma, který v Kanceláři ombudsmana vede odbor metodiky a analýzy. „*Ted' nás čeká práce na konečném znění příručky a na propagaci srozumitelnosti v jednotlivých rezortech i úřadech.*“ Ombudsman Stanislav Křeček již oslovil některé ministry a požádal je o podporu při prosazování srozumitelného psaní. „*Je důležité, aby informace poskytované lidem byly nejen dostupné snadno elektronicky na jednom místě, ale aby byly i srozumitelné. Domnívám se, že pokud nebude podmínka srozumitelnosti splněna, nebude důležité, že jsou portály veřejné služby snadno dostupné a uživatelsky přívětivé,*“ shrnul ombudsman v dopise ministrowi pro místní rozvoj a místopředsedovi vlády pro digitalizaci Ivanu Bartošovi.